Aan de slag met de Omgevingswet

Voortgangsrapportage opvolging MKB-toets Omgevingsloket

v2023.4

Datum 12 december 2023

Inhoud

1 OPVOLGING MKB-TOETS OMGEVINGSLOKET 3

1.1 Inleiding 3

1.2 MKB toets januari 2023 3

1.3 Bestuurlijk overleg 3

2 FINALE MKB TOETS DSO DECEMBER 2023 4

2.1 Samenvatting 4

2.2 Verbetersuggesties 5

2.3 Voortgang op de 11 punten van de MKB-toets opvolging 6

3 CONTINUÏTEIT 11

3.1 Stakeholder overleg 11

3.2 Maatregelen continuïteit dienstverlening 11

3.3 Serviceketen – lokaal en landelijk 11

3.4 Voorlichting en educatie 12

3.5 Oefenen met gebruik Omgevingsloket 13

3.6 Structureel overleg en betrokkenheid 13

3.7 Content 13

3.8 Monitoring en testen 14

3.9 Calamiteitenmanagement 14

1 Opvolging MKB-toets Omgevingsloket

1.1 Inleiding

Naar aanleiding van de motie van de Tweede Kamer over de MKB-toets op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) hebben Aandeslag en MKB Nederland, VNO-NCW, Koninklijke Metaalunie, BOVAG en NRK destijds afspraken gemaakt over de wijze waarop uitvoering gegeven wordt aan de motie: een gezamenlijke aanpak in drie fasen. In het kader van de derde en laatste fase heeft een MKB-toets plaatsgevonden in de week van 16 t/m 20 januari 2023.

1.2 MKB toets januari 2023

De MKB-toets is volgens afspraak verlopen. Verreweg de meeste deelnemers waren in staat om zelfstandig hun eigen casus uit te voeren in het DSO-Omgevingsloket, gegevens op te vragen of te checken en een aanvraag in te dienen.
Er zijn in totaal 93 bevindingen genoteerd, waaronder een aantal dubbelingen uit de verschillende toetsen, die allen betrekking hebben op onduidelijkheden, verbetermogelijkheden en noodzakelijke aanpassingen in de digitale formulieren (content) in het Omgevingsloket. Het geconsolideerde overzicht van bevindingen en de voortgang in de oplossing daarvan maakt onderdeel uit van deze rapportage.

1.3 Bestuurlijk overleg

24 januari 2023 hebben de minister voor VRO en de voorzitters van de koepels en brancheorganisaties de MKB-toets rapportage vastgesteld en zijn in 11 punten afspraken gemaakt over de opvolging. Deze worden nader toegelicht in hoofdstuk 2 ‘Finale MKB toets DSO december 2023’.

21 juni 2023 vond het eerste evaluatiemoment plaats. In samenspraak met het bedrijfsleven is het tweede evaluatiemoment verplaatst van oktober naar december 2023 zodat het bedrijfsleven begin december de afgesproken verbeteringen eerst met eigen ogen in het Omgevingsloket kon aanschouwen.
Deze voortgangsrapportage voor het tweede evaluatiemoment is een update op de voortgangsrapportage van juni 2023 en is met het bedrijfsleven besproken.

2 Finale MKB toets DSO december 2023

2.1 Samenvatting

- Het MKB Toets Omgevingsloket verkeerslicht staat op groen.
- Het MKB is tevreden met de gerealiseerde grote verbeteringen in de MKB-vriendelijkheid van het (milieu-gedeelte van het) Omgevingsloket. Door de toevoeging van de filtervragen aan Maatregelen op maat voor milieubelastende activiteiten is de resulterende maatregelenlijst substantieel korter geworden en veel meer op maat toegesneden voor de ondernemer. Dit bleek ook uit de finale MKB toetsen in het Omgevingsloket in december 2023. Er zijn door BOVAG, NRK en Koninklijke Metaalunie nog wel een aantal kleine(re) suggesties gedaan voor verdere verbetering van de MKB vriendelijkheid. Deze worden opgesomd in de volgende alinea 'verbetersuggesties'. Deze en toekomstige verbetersuggesties worden meegenomen in de reguliere verbeter- en ontwikkelprocessen van het Omgevingsloket. BOVAG, Koninklijke Metaalunie en NRK zijn bereid mee te denken en mee te werken met BZK aan deze vervolg verbeterslag.
- De constructieve samenwerking met de MKB vertegenwoordigers is bestendigd, de betrokkenheid is onverminderd groot en tussentijdse overleggen en demo's bevestigen het vertrouwen dat de functionaliteit Maatregelen meer op maat is gemaakt. Ervaringen uit de praktijk na inwerkingtreding zullen worden gebruikt voor verdere optimalisatie van de MKB-vriendelijkheid van het Omgevingsloket. Vanuit alle partijen wordt de wens uitgesproken om het structurele overleg te continueren.
- Inmiddels zijn de 'verdiepende vragenbomen' opgeleverd voor 198 milieubelastende activiteiten, waaronder de afgesproken 129 activiteiten die veel door het MKB worden gebruikt. De drie meest betrokken MKB-branches hebben begin december opnieuw de werking van het Omgevingsloket bekeken, met de nadruk op Maatregelen op maat en ze hebben zich positief geuit over de resultaten.
- Tijdens een aantal sessies werd enige hinder ondervonden van uitgelopen werkzaamheden aan het DSO. Na inwerkingtreding zal onderhoud aan het Omgevingsloket vooraf worden aangekondigd en buiten kantooruren plaatsvinden. De laatste sessie (met NRK) is zonder problemen uitgevoerd in de oefenomgeving van het Omgevingsloket.
- De lijst met 93 bevindingen uit de MKB-toets is afgehandeld en de uitwerkingen zijn meegenomen in de reguliere processen.
- De werkgroep Voorlichting en communicatie heeft concrete hulpmiddelen opgeleverd, inclusief korte instructiefilms voor het Omgevingsloket en informatiepakketten bij de landelijke campagne. De door het bedrijfsleven gewenste aanpassingen zijn verwerkt.

2.2 Verbetersuggesties

Er zijn door BOVAG, NRK en Koninklijke Metaalunie naar aanleiding van de MKB toets momenten in december 2023 nog wel een aantal kleine(re) suggesties gedaan voor verdere verbetering van de MKB vriendelijkheid, o.a.:

- 'Laserlassen' ontbreekt nog als trefwoord in het Omgevingsloket. Wat als je een werkzaamheid niet kunt vinden, kun je daar dan meteen een opmerking over plaatsen of hulp vragen aan iemand die kan helpen?
- Tijdens één van de sessies had de MKB-ondernemer, die het Omgevingsloket op dat moment voor het eerst zag, meermaals (gevraagd en ongevraagd) de hulp nodig van de 'testbegeleider' om goed door alle vragen in het milieugedeelte van het Omgevingsloket geleid te worden. Zonder die directe hulp had de ondernemer gebruik kunnen maken van het ingebouwde helpcentrum en zou dan meer tijd nodig hebben gehad. Tijdens de toets wilde de ondernemer onderzoeken welke maatregelen en voorschriften zouden gelden bij de uitbreiding van zijn productieproces met een laser-lasrobot voordat hij daadwerkelijk een aanvraag of melding wil indienen. De twee uur durende sessie was nodig voor het doen van een vergunningcheck, het raadplegen van Maatregelen op maat incl. bekijken van de maatregelenlijst en het indienen van een aanvraag. Zonder begeleiding van de testbegeleider had de MKB ondernemer er langer over gedaan en was hij mogelijk vastgelopen. Op dit vlak ligt er nog een verdere verbeteringstaak op ons te wachten.
- Waarom kan in het Omgevingsloket maar op 1 huisnummer tegelijk worden gezocht, ook als een bedrijf in meerdere naast elkaar gelegen panden is gehuisvest?
- Het viel de ondernemer op dat huisnummer 98 (kantoor) niet op de kaart stond. Hij bevestigde dat het niet in de basisregistratie adressen en gebouwen staat, maar wel bekend is als postadres. Het adres van de fabriek werd direct gevonden op basis van postcode en huisnummer (100). Via de functie 'tekenen op de kaart' is de projectlocatie over meerdere huisnummers vervolgens ingetekend.
- Bij het zoeken naar werkzaamheden staat (pas) op de tweede pagina de toelichting op de mogelijkheid om meerdere werkzaamheden te selecteren, terwijl die mogelijkheid ook al bestaat op de eerste pagina.
- In het Maatregelen PDF-overzicht worden altijd eerst de algemene maatregelen voor de betreffende bedrijfstak getoond en daarna pas de specifieke werkzaamheid die is gekozen. 46 pagina's antwoord voor het uitbreiden van 1 activiteit lijkt daardoor veel en de ondernemer voelt zich hierdoor misschien uit het veld geslagen. Misschien kunnen de maatregelen die van toepassing zijn op die specifieke vraag als eerste in de PDF worden gezet zodat je snel je antwoord hebt. Via de inhoudsopgave van het PDF document kan direct naar het betreffende hoofdstuk en werkzaamheid worden gesprongen, maar dat is niet direct duidelijk.
- Toelichting bij 'PRTR' (externe website?) is wel heel veel ingewikkelde tekst.
- Bij de vergunningscheck uitkomst was het resultaat dat voor de betreffende werkzaamheid een meldingsplicht geldt. Er staat niet heel duidelijk dat je geen vergunning hoeft aan te vragen, terwijl de naam 'vergunningcheck' een bepaalde verwachting wekt.
- Er is een verschil (juridisch) tussen een meldingsplicht en een informatieplicht, dat was de ondernemer in eerste instantie nog niet bekend. Dit licht de testbegeleider mondeling toe, maar het staat niet op de website zelf. De ondernemer is geattendeerd op de helpfunctie in het Omgevingsloket. De

toelichting is wel beschikbaar in de helpfunctie van het Omgevingsloket en op de website van IPLO. Voor bepaalde activiteiten geldt zowel een meldings- als informatieplicht die op verschillende momenten in de tijd moeten worden ingediend. Is een reminder functie mogelijk?

Bovenstaande bevindingen/ suggesties vormen geen belemmering voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze en toekomstige verbetersuggesties worden meegenomen in de reguliere verbeter- en ontwikkelprocessen van het Omgevingsloket. BOVAG, Koninklijke Metaalunie en NRK zijn bereid om mee te denken en mee te werken met BZK aan deze vervolg verbeterslag.

2.3 Voortgang op de 11 punten van de MKB-toets opvolging

In de MKB-toets rapportage d.d. 24 januari 2023 zijn onderstaande 11 punten opgesomd voor opvolging. Punt 1 t/m 10 te realiseren voor inwerkingtreding van de Omgevingswet en punt 11 dat na inwerkingtreding wordt gerealiseerd. Per punt, wordt de status gemeld.

1. Tussentijdse evaluatiemomenten opvolging MKB-toets door minBZK en koepels/brancheorganisaties in juni en oktober 2023.

Status: eerste evaluatiemoment vond plaats op 21 juni 2023. Het tweede evaluatiemoment is na overleg met de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven verplaatst van oktober naar 19 december 2023.

2. Ondersteuning op gebied van communicatie en voorlichting (gericht op bedrijfsleven en belangenorganisaties).

Status: De werkgroep Communicatie, met deelnemers van de diverse brancheorganisaties, komt sinds april 2023 structureel bijeen en wordt gecontinueerd naar behoefte van het bedrijfsleven. In onderstaande opsomming staan de punten die op 21 juni 2023 (eerste evaluatiemoment) nog niet waren afgerond;

- Horend bij punt 4 van de MKB-toets: het deel over conclusie ‘waarschijnlijk hebt u geen vergunning of melding nodig’ en ‘bel uw gemeente’.
  Status: afgerond.
- 5 instructiefilmpjes voor de Vergunningcheck, Aanvragen vergunning of melding, Maatregelen op maat, Regels op de kaart, Mijn omgevingsloket.
  Status: afgerond.
- Landelijke banner campagne bedrijfsleven.
  Status: gestart op 9 oktober 2023 en wordt herhaald tot februari 2024
- DSO-werkplaatsen.
  Status: De mogelijkheid om DSO-werkplaatsen aan te vragen om te oefenen met het nieuwe Omgevingsloket wordt in 2024 gecontinueerd.
- Quickstart visuals aansluitend bij de 5 instructiefilms.
  Status: afgerond.
- Snelle check/doorstroomschema dat antwoord geeft of je als bedrijf iets moet doen met de komst van de Omgevingswet.
  Status: het MKB beschikt over de inmiddels beschikbare hulpmiddelen zoals de was-wordt lijsten. De praktijk zal uitwijzen of nog aanvullende hulpmiddelen nodig zijn.

- Definitielijst: *term X* wordt vanaf 1/1/24 *activiteit Y*. Er is een centraal beheerde lijst van werkzaamheden in het kader van de omgevingswet. Indien vanuit de praktijk blijkt dat extra zoekwoorden handig zijn dan kunnen deze via een verzoek van bevoegd gezagen worden toegevoegd. Status: het MKB beschikt over de inmiddels beschikbare hulpmiddelen zoals de was-wordt lijsten. De praktijk zal uitwijzen of nog aanvullende hulpmiddelen nodig zijn.
- Ter versterking van de lokale serviceketens hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen toolkits en informatiepakketten aan gemeenten resp. waterschappen verstrekt voor het ontsluiten van informatie en 'veel gestelde vragen' lijsten via hun websites over de Omgevingswet en het nieuwe Omgevingsloket, zodat onduidelijkheden kunnen worden weggenomen als ondernemers/ burgers keuzes moeten maken en/of bezig zijn met invoeren in het Omgevingsloket. Front- en backoffice medewerkers zijn opgeleid voor de werkwijzen bij het behandelen van vergunningaanvragen en meldingen en het beantwoorden van vragen van inwoners, bedrijven, initiatiefnemers en belanghebbenden. Status: afgerond. De toolkits en informatiepakketten worden waar nodig actueel gehouden en blijven ter beschikking.
- Aangezien er ook leden uit de achterban van de brancheorganisaties zijn die met adviseurs werken, bieden we de toolkits, webinars en werkplaatsen ook aan voor adviseurs waarnaar branches kunnen verwijzen. We delen kennis en expertise die adviesbureaus kunnen gebruiken bij het trainen van hun medewerkers.
  Status: wordt gecontinueerd in 2024.

3. Laden van definitieve content (digitale formulieren met indieningsvereisten van alle bestuurslagen) in de productieomgeving van het DSO-Omgevingsloket conform planning.

Status: Voor het laden van de content is een planning opgesteld die door de programmaraad (PR) en het opdrachtgevend beraad (OGB) is gegaan. De uitvoering valt nog ruim binnen de marges van de planning voor inwerkingtreding. In de periode tot aan inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt alle benodigde content op de productieomgeving van het DSO-Omgevingsloket geladen. Dit is grotendeels al gebeurd en deze week worden de laatste omgevingsdocumenten, zoals omgevingsverordeningen en waterschapsverordeningen geladen.

- Op 1-1-2024 is alle vigerende Omgevingswet gerelateerde regelgeving beschikbaar via het DSO-Omgevingsloket en kunnen vergunningaanvragen, meldplichten en informatieplichten rondom initiatieven worden ingediend. Dat is inclusief o.a.:
  - AMvB's en Omgevingsregeling van het Rijk met bijbehorende vragenbomen
  - Natura2000-gebieden
  - Bruidsschat voor alle gemeenten met bijbehorende vragenbomen
  - Bruidsschat voor waterschappen die hem willen met bijbehorende vragenbomen en waterschapsverordeningen voor de waterschappen die bij inwerkingtreding willen publiceren met bijbehorende vragenbomen

    - 12 provinciale omgevingsverordeningen met bijbehorende voorbereidingsbesluiten en vragenbomen
- Gemeenten hebben een overgangsperiode tot 2032 om de huidige bestemmingsplannen en lokale verordeningen om te zetten naar het nieuwe omgevingsplan. Om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te blijven maken zijn tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM) beschikbaar. Ondernemers worden hierdoor niet benadeeld wanneer zij in een gemeente activiteiten verrichten waarbij gebruik gemaakt moet worden van een TAM.
- Waterschappen hebben een overgangsperiode van 2 jaar voor het omzetten van de keur naar een waterschapsverordening, echter verreweg de meeste waterschappen hebben besloten om direct bij inwerkingtreding van de Omgevingswet te starten met de waterschapsverordening en geen of beperkt gebruik te maken van de overgangsperiode.
- Via de functionaliteit Maatregelen op maat kunnen bedrijven met milieubelastende activiteiten via vragenbomen een overzicht op maat samenstellen met daarin de maatregelen en voorschriften die horen bij de meldingsplichtige en vergunningsvrije milieubelastende activiteiten.
- Gemeenten (en alle andere overheden) zijn klaar voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Met de versterkte serviceketen wordt gezorgd dat er rondom de inwerkingtreding sprake is van zogenaamde 'verzwaarde landelijke en regionale dijkbewaking'. Op deze manier wordt in de praktijk de expertise bij bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties verder opgebouwd en geborgd ten behoeve van de continuïteit in de dienstverlening. In het geval een gemeente of omgevingsdienst bijvoorbeeld met resterende vragen zit bij een complexe aanvraag kan de behandelaar een beroep doen op de expertise van het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO).

4. Oplossen bevindingenlijst n.a.v. de MKB-toets en oplossen van bevindingen zoals de conclusietekst 'waarschijnlijk hebt u geen vergunning of melding nodig' en 'bel uw gemeente' waardoor ondernemer geen duidelijkheid verkrijgt via het DSO-Omgevingsloket.

Status: afgerond. De conclusiepagina is aangepast en biedt de snelste weg naar zekerheid voor de initiatiefnemer. Een bevoegd gezag kan er voor kiezen om de initiatiefnemer contact op te laten nemen indien een situatie te complex is of zodanig is dat een eenvoudige conclusie niet mogelijk is. De lijst met 93 bevindingen uit de MKB-toets is afgehandeld en de uitwerkingen zijn meegenomen in de reguliere processen.

5. Oplevering van aangepaste software t.b.v. verdere verfijning/ verdieping van de vragenbomen voor Maatregelen op maat begin tweede kwartaal 2023.

Status: afgerond.

6. Aansluitend vindt de start plaats met verder verfijnen van vragenbomen door toevoegen van extra kenmerkvragen bij de content voor de groep van 129 milieubelastende activiteiten. Het beoogd resultaat is dat de maatregelen-overzichten specifieker zijn en niet-relevante voorschriften zoveel mogelijk worden weg gefilterd.

Status: afgerond.

7. Structureel (vervolg)overleg met bedrijfsleven t.b.v. bepalen volgorde en beoordelen werking verfijnende vragenbomen voor Maatregelen op maat.

Status: afgerond. Samen met de MKB vertegenwoordigers hebben we de tijd genomen om de Maatregelen op Maat vraagstukken te bespreken en binnen de juridische grenzen de juiste keuzes te maken voor de MKB-praktijk. Bij de MKB-vertegenwoordigers is het gevoel van betrokkenheid en daarmee het vertrouwen in het Omgevingsloket gegroeid. De werkgroep Maatregelen op maat heeft 29 november jl. de resultaten opgeleverd en gepresenteerd.

De deelnemers van het MKB zijn positief over de uitwerkingen zoals ze die bij de demo's eind november en begin december in het loket hebben bekeken. Tijdens een aantal sessies werd enige hinder ondervonden van uitgelopen werkzaamheden aan het DSO. Na inwerkingtreding zal onderhoud aan het Omgevingsloket vooraf worden aangekondigd en buiten kantooruren plaatsvinden. De laatste sessie (met NRK) is zonder problemen uitgevoerd in de oefenomgeving van het Omgevingsloket.

Beoogd resultaat van de werkgroep is "een optimale filtering in Maatregelen op maat (uit MKB-toets rapportage: '129 verdiepende vragenbomen') voor inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1-1-2024 zodat resultaten-overzichten met maatregelen zoveel mogelijk op maat zijn". Door een efficiënte aanpak konden niet alleen de 129 afgesproken activiteiten worden geanalyseerd en uitgewerkt, maar voor de 198 milieubelastende maatregelen uit het besluit activiteiten leefomgeving. De samenwerking is in een goede sfeer verlopen.

Overzicht verdiepende vragenbomen in cijfers:
Van de 198 milieubelastende activiteiten:
- Voor 79 activiteiten is uit analyse gebleken dat verder filteren geen voordelen oplevert
- Voor 70 activiteiten wordt generieke filtering toegepast
- Voor 41 activiteiten wordt specifieke filtering toegepast
- Voor 8 activiteiten wordt een combinatie van generieke en specifieke filtering toegepast

8. Extra opleidingsaanbod voor bedrijvenondersteuners van brancheorganisaties die direct ondersteuning kunnen bieden aan leden.

Status: afgerond. Aanbod van webinars en werkplaatsen voor bedrijfsleven en adviesbureaus wordt gecontinueerd.

9. Brancheorganisaties kunnen te allen tijde terugvallen op ondersteuning door IPLO, ook bij het afhandelen van vragen van ondernemers. IPLO fungeert dan als een één loket functie voor brancheorganisaties. Bedrijven kunnen terecht bij hun huidige contacten bij de overheid en afgesproken is dat men vanuit het DSO-Omgevingsloket voor vragen over de werking van het loket ook terecht kan bij IPLO.

Status: afgerond. Afspraken zijn vastgelegd in de MKB-toets rapportage. Rondom de inwerkingtreding van de Omgevingswet is er de versterkte serviceketen, de zgn. 'verzwaarde landelijke en regionale dijkbewaking'. In paragraaf 3.2 wordt hier nader op ingegaan.

10. Ondersteuning door IVBB (Instituut voor Verenigingen, Branches en Beroepen) bij het attenderen van brancheorganisaties op de inwerkingtreding van de Omgevingswet

Status: IVBB heeft haar opdracht in juni 2023 afgerond. Met een webinar in samenwerking met het projectenbureau van MKB-Nederland zijn zo'n 125 branches bereikt. Op basis van een analyse op impact en verwachte frequentie van gebruik van het Omgevingsloket heeft IVBB via direct contact ongeveer 100 extra brancheverenigingen weten te bereiken en o.a. voorzien van een informatiepakket over de Omgevingswet. Via dit kanaal is ook de nieuwste versie van de communicatie toolkit verspreid, in aansluiting op de landelijke campagne voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

11. Vanuit enkele MKB-branches kwam het verzoek voor een opvolger voor de Regelhulp Brandveiligheid waarvan in 2017 werd besloten deze uit de lucht te halen. Dit besluit staat los van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De desbetreffende beleidsdirectie heeft niet anders besloten waardoor dit buiten scope is van het Omgevingsloket. De beleidsdirectie stelt dat de informatie in een andere vorm beschikbaar is op iplo.nl, het BBL en de Helpdesk Bouwregelgeving.

In het bestuurlijk overleg van 19 oktober 2022 is door de minister voor VRO toegezegd dat in 2024 wordt gestart met dit digitale hulpmiddel voor de algemene brandveiligheidsvoorschriften. In het bestuurlijk overleg van 24 januari 2023 is de toezegging herhaald om begin 2024 te starten met het realiseren.

Status: Er heeft een vooroverleg plaatsgevonden en in januari 2024 is een vervolgafspraak ingepland met de vertegenwoordigers van het MKB en de medewerker(s) van de beleidsdirectie bouwregelgeving m.b.t. de regelhulp brandveiligheid. Uitvoering vindt plaats in Q1-2024.

3 Continuïteit

3.1 Stakeholder overleg

De deelnemers aan het maandelijkse stakeholderoverleg van BZK en MKB willen graag dit structurele gezamenlijke overleg borgen voor minimaal één maar wenselijk voor ten minste twee jaar om ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet bij te blijven dragen aan de MKB vriendelijkheid van het Omgevingsloket op basis van praktijkervaringen. De overleggroep kan een signalerende functie hebben waar de nieuwe wetgeving tot onbedoelde effecten of ongewenste onduidelijkheden leidt. Liefst in een soortgelijke setting zoals nu, met betrokkenheid van Omgevingswet en Omgevingsloket experts van BZK.

3.2 Maatregelen continuïteit dienstverlening

De periode rondom inwerkingtreding van de Omgevingswet is voor het bedrijfsleven belangrijk om zich voor te bereiden op het gebruik van het nieuwe Omgevingsloket. Door het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' zijn vanaf 2021 o.a. specifieke presentaties, webinars, klikdemo's en werkplaatsen rondom het nieuwe Omgevingsloket en het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO) georganiseerd. In de volgende alinea's worden de maatregelen beschreven die genomen zijn in het kader van de continuïteit van de dienstverlening.

3.3 Serviceketen – lokaal en landelijk

Ook al is digitalisering en online werken aan de orde van de dag, warm menselijk contact zal altijd mogelijk blijven. Overheden en uitvoeringsorganisaties hebben zich voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en begrijpen dat een dergelijk nieuw systeem als het Omgevingsloket bij de gebruikers in het begin vragen oproept, dat het misschien niet helemaal vlekkeloos werkt en dat niet iedereen even snel is met het werken met een nieuw digitaal systeem. Gemeenten, waterschappen, provincies, omgevingsdiensten en rijkspartijen zijn er om het bedrijfsleven te helpen in de geest van de Omgevingswet.

- Continuïteit in de dienstverlening aan bedrijven vinden alle partijen belangrijk.
- De verwachting is dat rondom de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de periode daaropvolgend er een toenemende vragenstroom zal zijn.
- De gemeenten vormen in de meeste gevallen, net als nu, het aanspreekpunt voor ondernemers met vragen over de Omgevingswet, het nieuwe Omgevingsloket, initiatieven, vergunningen en meldingen.
- Voor milieubelastende activiteiten is de Omgevingsdienst, net als nu, het aanspreekpunt.

Brancheorganisaties kunnen met vragen ook bij het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) terecht. IPLO bestaat al vele jaren en zal nog vele jaren de dagelijkse ondersteuning bij vragen, wensen en bevindingen m.b.t. het DSO-Omgevingsloket en de Omgevingswet gaan bieden aan de mensen die bij en namens de overheid gebruikers van het DSO-Omgevingsloket en de Omgevingswet ondersteunen.

De minister voor VRO heeft toegezegd dat het programma Aandeslag nog zeker een jaar na inwerkingtreding doorloopt. Daarna worden de activiteiten ondergebracht in de 'lijn'.

Met de versterkte serviceketen wordt gezorgd dat er rondom de inwerkingtreding sprake is van zogenaamde 'verzwaarde landelijke en regionale dijkbewaking'. Op deze manier wordt in de praktijk de expertise bij bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties verder opgebouwd en geborgd.

De decentrale overheden hebben tenminste een half jaar, maar veelal langer geoefend en afspraken gemaakt over samenwerken in de regio bij het behandelen van aanvragen en uitwisseling van expertise. In de aanloop naar inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten al in de geest van de Omgevingswet gaan werken. Medewerkers zijn ingewerkt op de lokale softwarepakketten, die voorbereid zijn op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De vergunningen software is al in gebruik genomen en is aangesloten op zowel het huidige als het nieuwe Omgevingsloket voor een soepele inwerkingtreding van de Omgevingswet.

3.4 Voorlichting en educatie

Ter versterking van de lokale serviceketens hebben de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen toolkits en informatiepakketten aan gemeenten resp. waterschappen verstrekt voor het ontsluiten van informatie via hun websites over de Omgevingswet en het nieuwe Omgevingsloket. Front- en backoffice medewerkers zijn opgeleid voor de werkwijzen bij het behandelen van vergunningaanvragen en meldingen en het beantwoorden van vragen van inwoners, bedrijven, initiatiefnemers en belanghebbenden.

Voor brancheorganisaties en hun achterban die door de Omgevingswet worden geraakt is een informatiepakket samengesteld dat voor de zomer aan ruim 100 brancheorganisaties is verstrekt. Via de landelijke campagne wordt tot februari 2024 ook het ongeorganiseerde bedrijfsleven geattendeerd op de Omgevingswet en komen bezoekers die op de online Omgevingswet campagne uitingen klikken op een specifieke landingspagina terecht. Naast de op ondernemers gerichte voorlichting is hier ook het informatiepakket te downloaden en staat er een reeks korte instructiefilmpjes klaar over de functionaliteiten en de werking van het Omgevingsloket.

In samenspraak met de brancheorganisaties, VNO-NCW en MKB-Nederland is in 2022 door BZK formele voorlichting opgesteld die de onzekerheid wegneemt. Voor de transitie van het huidige regime naar de Omgevingswet geldt overgangsrecht. Voor verreweg de meeste bedrijven geldt dat als ze niets aan de bedrijfsvoering wijzigen ze niets hoeven te doen. Op de IPLO website zijn specifieke (startpunt bedrijven) informatiepagina's gepubliceerd met o.a. de formele voorlichting en met was-wordt tabellen die inzicht bieden aan bedrijven met milieubelastende activiteiten.

Op de websites van de huidige voorzieningen (zoals de Activiteitenbesluit Internet Module en het Omgevingsloket online (OLO)) wordt doorverwezen naar het nieuwe Omgevingsloket. Het indienen van aanvragen en meldingen via AIMonline en OLO kan tot middernacht op de dag voor inwerkingtreding onder huidig regime. Vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden nieuwe aanvragen en meldingen via het nieuwe Omgevingsloket ingediend. Het OLO accepteert dan geen nieuwe verzoeken meer. Lopende aanvragen kunnen nog gedurende een half jaar worden aangevuld via OLO, daarna via e-mail of post (dit op de reeds bekende werkwijze).

3.5 Oefenen met gebruik Omgevingsloket

De 'learning loop' blijft, ook na inwerkingtreding, een dynamisch proces. De DSO-werkplaatsen blijven voorlopig vraag gestuurd aangeboden worden. We merken al een duidelijke toename in de belangstelling vanuit branches en sectoren en verwachten dat in het eerste half jaar na inwerkingtreding er nog geregeld behoefte zal zijn aan webinars en werkplaatsen om bekend te raken met de werking van het Omgevingsloket.

Naast de diverse kanalen waarlangs al webinars en opleidingen worden aangeboden, worden in de maanden rondom inwerkingtreding o.a. train-de-trainer opleidingsdagen gepland voor de cirkel van adviseurs rondom bepaalde sectoren. Bedrijven-/leden ondersteuners van brancheorganisaties en medewerkers van bedrijven die zelf de kennis willen vergaren over alle functionaliteiten en content in het DSO-Omgevingsloket kunnen hier ook aan deelnemen. Het Omgevingsloket kent faciliteiten om bijv. adviseurs te machtigen voor toegang tot de projectmap in het Omgevingsloket om de initiatiefnemer te ondersteunen bij het voorbereiden van een aanvraag.

3.6 Structureel overleg en betrokkenheid

Ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet is betrokkenheid van het bedrijfsleven gewenst. Er geldt immers een overgangsperiode tot eind 2031, het Omgevingsloket wordt de komende jaren nog verder uitgebreid en gemeenten, waterschappen en provincies gaan nieuwe omgevingsbesluiten publiceren. Dat biedt ruimte aan het bedrijfsleven om te participeren in de omgevingsvisies en planvorming bij de respectievelijke overheden.

Op dit moment vindt maandelijks een stakeholderoverleg plaats waar onder meer de vertegenwoordigers van een aantal (MKB) branches en VNO-NCW en MKB Nederland zijn vertegenwoordigd. Dit overleg wordt gewaardeerd en de bedoeling is het overleg na inwerkingtreding van de Omgevingswet ook door te laten lopen. De vorm en frequentie zal in overleg met het bedrijfsleven worden bepaald.

Er zijn diverse platforms waarin het bedrijfsleven participeert, o.a. 4x/jaar een centraal operationeel gebruikers overleg (COGO) resp. een tactisch netwerk overleg (NWOG) waarin gebruikers, brancheorganisaties, vertegenwoordigers van de tactische (TBO) en strategische (SBO) beheerorganisaties van het DSO, bestuurlijke koepels en overheden participeren.

Het DSO en het Omgevingsloket zullen zich tijdens de overgangsperiode tot 2032 en ook daarna door ontwikkelen. Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven worden betrokken bij de visie, strategieontwikkeling en portfoliomanagement van het TBO en SBO en hiertoe worden uitgenodigd via de bestaande gremia en overlegtafels.

3.7 Content

In de periode tot aan inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt alle benodigde content op de productieomgeving van het DSO-Omgevingsloket geladen. Dit is grotendeels al gebeurd en deze week worden de laatste omgevingsdocumenten, zoals omgevingsverordeningen en waterschapsverordeningen geladen.

- Op 1-1-2024 is alle vigerende Omgevingswet gerelateerde regelgeving beschikbaar via het DSO-Omgevingsloket en kunnen vergunningaanvragen, meldplichten en informatieplichten rondom initiatieven worden ingediend.

- Gemeenten hebben een overgangsperiode tot 2032 om de huidige bestemmingsplannen en lokale verordeningen om te zetten naar het nieuwe omgevingsplan. Om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te blijven maken zijn tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM) beschikbaar. Ondernemers worden hierdoor niet benadeeld wanneer zij in een gemeente activiteiten verrichten waarbij gebruik gemaakt moet worden van een TAM.
- Waterschappen hebben een overgangsperiode van 2 jaar voor het omzetten van de keur naar een waterschapsverordening, echter verreweg de meeste waterschappen hebben besloten om direct bij inwerkingtreding van de Omgevingswet te starten met de waterschapsverordening en geen of slechts beperkt gebruik te maken van de overgangsperiode.
- Via de functionaliteit Maatregelen op maat kunnen bedrijven met milieubelastende activiteiten via vragenbomen een overzicht op maat samenstellen met daarin de maatregelen en voorschriften die horen bij de meldingsplichtige en vergunningsvrije milieubelastende activiteiten.

3.8 Monitoring en testen

Naast gebruikerstesten die regelmatig plaatsvinden als onderdeel van het reguliere proces wordt het gebruik van het Omgevingsloket in de praktijk gevolgd met monitoringsoftware met als doel optimalisering van het DSO-Omgevingsloket. Denk daarbij aan zaken als klikpaden, hoe navigeren gebruikers door het Omgevingsloket, scroll- en muisbewegingen in het Omgevingsloket, op welke pagina komen gebruikers binnen, voltooien ze checks en aanvragen en via welke pagina verlaten ze het Omgevingsloket weer. Eventuele aandachtspunten worden zo inzichtelijk en kunnen worden aangepakt. De monitoring vindt geanonimiseerd plaats en is AVG-proof.

De ontwikkelteams van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) hebben de laatste geplande onderdelen afgerond voor inwerkingtreding en werken verder al aan de uitbouw en doorontwikkeling van het DSO/Omgevingsloket. Dit zodat er geen gat valt in de ontwikkelingen in 2024 en verder. Nieuwe versies van het Omgevingsloket worden onderworpen aan indringende ketentests voordat ze in gebruik worden genomen.

Monitoring vindt ook plaats op performance, robuustheid en werking zodat verstoringen kunnen worden voorkomen of in het geval dat toch een verstoring optreedt er een goede analyse kan worden gedaan en de verstoring snel kan worden opgelost.

3.9 Calamiteitenmanagement

Ondanks allerlei voorzorgsmaatregelen en preventieve voorzieningen, kan het toch gebeuren dat er een calamiteit ontstaat rondom het DSO-Omgevingsloket. Mede naar aanleiding van vragen vanuit het bedrijfsleven is een calamiteitenorganisatie opgezet en bemenst. Een calamiteit wordt gedefinieerd als een grootschalige dreiging of ongewenste gebeurtenis die de bedrijfscontinuïteit verstoort, waarbij een gecoördineerde inzet van diensten en organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken. Om te zorgen dat informatie over wat er in de serviceketen van de Digitaal Stelsel Omgevingswet gebeurd(e), snel te kunnen schakelen, partijen snel bij elkaar te kunnen roepen voor het delen van informatie en het gaan zorgen voor oplossingen is in het afgelopen jaar calamiteitenmanagement ingericht, waarbij verschillende

organisaties in een ingericht proces bij elkaar komen, informatie uitwisselen en besluiten nemen om hier mee verder te gaan, gebaseerd op ieders verantwoordelijkheid.

Centraal staat een operationeel calamiteitenteam (OCT) dat in voorkomende gevallen kan opschalen naar een strategisch crisisteam (SCT).
De blauw omrande cirkels in de afbeelding hiernaast symboliseren de structurele bezetting van het OCT.
De oranje omrande cirkels symboliseren de procesteams bij de bestuurlijke koepels.
De groen omrande cirkels symboliseren de procesteams bij de DSO ondersteunende organisaties.

Bij zowel het OCT als het SCT als bij alle procesteams is sprake van een dubbele bezetting c.q. vaste achtervang. Ad-hoc kunnen de procesteams worden aangevuld met expertise vanuit specifieke disciplines.

